

В. В. Колкутіна

доктор філологічних наук, доцент
завідувач кафедри журналістики
e-mail: kolkutinav@ukr.net, ORCID: 0000-0002-3823-8415
Національний університет «Одеська юридична академія»
вул. Фонтанська дорога, 23, м. Одеса, 65009, Україна

ОБРАЗ-ТРАНСФОРМА У СТРУКТУРІ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Метою розвідки є виявлення образу-трансформи в літературно-критичній спадщині Д. Донцова.

Методологія дослідження. Головним методом дослідження стала національно-герменевтика, завдяки якій виявлено основні сегменти, котрі дають можливість виокремити образ-трансформу, змістовно-комунікативні елементи, комунікативні моделі.

Результати. Доведено, що утвердження національної ідентичності на основі національної ідеї в умовах колонізаторського тиску знаходить своє інтерпретаційне вираження в художньому образі-трансформі Дон Кіхота. Цей образ – вербальне повідомлення, що накопичує в собі кардинально різні комунікативні смисли: боротьби, змагання чи, навпаки, спокою, тиші – і може модифікуватися кардинально по-різному. Він різно/іншокодовий (може навіть трансформуватися в Санчо Пансу) і відбиває національно-устремління Д. Донцова. Інформаційний код, закладений у сенс вічного образу італійського ідальго, зазнає верифікації, тобто підтверджується (Сервантес), підлягає сумніву (Я. Галан), збагачується (майбутніми образами Дон Кіхотів), перетворюється (Санчо Панса) за допомогою імплікованої інформації.

За тією ж комунікативною моделлю, але більш широко модифіковано античний образ Прометей. Змістовно-фактуальна інформація змінює свій знаковий характер та вербальний код: він визначається (античний міф, Есхіл), спотворюється (П. Тичина, О. Олесь, К. Поліщук), збагачується (Тарас Шевченко), перероджується в інше (Джек Лондон). Актуалізація образу-трансформи значно розширюється в мікро- і макроплощинах, коли цей образ імплікується як у межах однієї літературно-критичної розвідки (Дон Кіхот), так і в творчому доробку публіциста загалом, знаходячи втілення в інших семантично споріднених жанрах (художня стрічка, кіно-рецензія) (Прометей).

Новизна. Уперше в сучасному журналістикознавстві був виділений і досліджений образ-трансформа в літературно-критичній спадщині Д. Донцова на матеріалі есеїв публіциста, котрі вміщені у виданні «Дві літератури нашої доби».

Практичне значення. Отримані результати можуть бути використані для написання теоретико-публіцистичних праць із соціальних комунікацій, широкого осмислення поняття публіцистичного образу-трансформи як іншокодової комунікативної моделі та розкриття механізмів таких модифікацій.

Ключові слова: образ-трансформа, дискурс, модифікація, декодування, комунікація.

I. Вступ

Публіцистичний текст як комунікативний феномен виступає завершеним, цілком оформленим вербальним повідомленням, структурні елементи якого можуть зазнавати трансформації на рівні жанру, образної системи, рецепції сприйняття, образу автора. Природа образу – візерункове мережеве утворення, синтез логічного й абстрактного мислення, усталене визначення якого було дано ще В. Здоровогою: «цей вид образу органічно зв'язаний з поняттям, що публіцист ніби перетворює думку в живу особистість. Від логічного поєднання слів-понять з елементарною образністю на рівні словесних образів виникає нова якість мислення – публіцистичного. Йдеться, отже, не про прикраси, орнаменталістику. Маємо справу із специфічним мисленням, яке органічно всмоктує в себе систему специфічних образів і образності» [3].

Типологію публіцистичного образу достатньо ефективно вивчали багато вчених, серед яких М. І. Стюфляєва, Г. С. Мельник і А. Н. Тепляшина, В. В. Уцьонова, М. С. Черепанов, Є. І. Пронін, О. М. Богдан, Д. Д. Циліюрик, Н. Галинська, Н. В. Старих, Пархоменко Я. А. тощо. Вони слушно наголошували на тій чи іншій ознаці, котра структурує, наприклад, образ в образ-факт, образ-модель, образ-концентрат, образ-факт або документальний факт, образ-постулат, психічний образ. Міркування цих вчених підводять нас до думки і про можливість теоретичного обґрунтування образу публіцистичного і образу медійного, образності художньої й образності публіцистичної [6; 11].

Їх погляди, оприлюднені в різний час, єднає ідея про функціонування образу як яскравого виразного засобу, мета якого – сколихнути асоціації, «задіти», розбурхати почуття реципієнта [7].

II. Постановка завдання та методи дослідження

Метою нашої розвідки є виявлення образу-трансформи в літературно-критичній спадщині Д. Донцова, зокрема, на матеріалі його книги «Дві літератури нашої доби». Задля цього важливо виконати такі завдання: визначити специфічні риси, які характеризують образ-трансформу; з'ясувати, у чому полягає його комунікативний ефект; продемонструвати отримані результати, виявивши ці образи в комунікаційно-змістовній структурі есеїв Д. Донцова, котрі входять до його книги.

При вирішенні поставлених завдань головним методом стала герменевтика (передусім націософська). У ході залучення цього методу виявлено основні сегменти, котрі дають можливість виокремити образ-трансформу, змістовно-комунікативні елементи, комунікативні моделі, якими послуговується публіцист у своїй книзі «Дві літератури нашої доби». Таким чином, наш механізм дослідження передбачає осмислення комунікативної природи літературно-критичного тексту, усвідомлення взаємопроникнення та взаємозбагачення соціокомунікативних чинників у поетики художнього слова.

III. Результати

На наш погляд, у процесі публіцистичного освоєння дійсності образ є засобом її інтерпретації. Нерідко при цьому в текстах використовують уже відомий читачеві класичний образ, фоновий знак, який виявляє ідентичність з першоджерелом, однак передає семантично інше повідомлення адресату, співіснує в структурі іншої комунікативної моделі, відтоді спрямований на декодування інформації, що суттєво різнить його від «еталона». Це образ-трансформа, комунікативний ефект якого залежить від таких складових: адаптація – це модифікація, яка забезпечується певним відхиленням від образу-першоджерела; публіцистична ідея (на кшталт «вічного образу» в літературознавстві), яку прагне передати автор і котра віддзеркалює його філософсько-інтелектуальне, світоглядне мислення; комунікативна ситуація, за якої функціонує образ-трансформа; аксіологічний контекст – як засіб для визначення й оцінювання певної (у контексті нашої статті – літературної) ситуації в Україні.

Власні міркування продемонструємо на матеріалі літературно-критичних статей Дмитра Донцова (1883–1973). Літературознавчий дискурс публіциста, що постає як художньо-естетична та світоглядна концепція в його книгах, у своїй сукупності охоплює практично всі можливі «горизонти сподівань» як самого Д. Донцова, так і читачів. Серед його ознак, насамперед, вирізняються глибина змісту, інформаційна насиченість, яскравість і доступність викладу, прагматична цілеспрямованість, антропоцентризм та аксіологічність. Сила його публіцистики – в активній позиції автора, політичній гостроті, злободенності. Літературознавчий дискурс мислителя позбавлений теоретизування, його не можна «накинути» на вже відомі в академічній науці літературно-критичні засади й принципи.

Феномен побудови публіцистичного образу в есеїстиці Дмитра Донцова неможливо осягнути поза націософським герменевтичним контекстом. Націософська (ще – націологічна, націоцентрична, національно-екзистенціальна, націоналістична) герменевтика, що охоплює іманентний герменевтичний потенціал художньої літератури та спрямована на тлумачення національного сенсу, сутності культурної дійсності, методологію роз'яснення кардинально різниться від значної частини дослідницької продукції. Нові з'явлені смисли, візіонерські відкриття, відмінні від усталених сенсів, винайдені складні художньо-герменевтичні моделі й коди, безумовно, пов'язані з глибинними онтологічними витоками.

У книзі «Дві літератури нашої доби» можна виділити змістовно збагачені образи-трансформи, котрі в текстуальній комунікації пов'язані не з первинними образами-еталонами, а декодують іншу інформацію – уміщують, концентрують незламну, невмирущу ідею, наявну як у творі, так і в іншій, рецептивній площині.

Наприклад, художня ідея (виокремлена на основі дослідження літературного твору М. де Сервантеса «Дон Кіхот», конкретно – «донкіхотівська») реалізується шляхом створення *художнього образу-трансформи* Дон Кіхота. По-перше, образ іспанського ідальго, на думку публіциста, зазнає інших, не класичних, – націософсько окреслених трансформацій, тому що концентрує в собі ідею «жаги чину», пошуку небезпеки, «напруженої атмосфери змагання». Головний персонаж втілює благородство і гуманізм, ідеалістичність і безкорисливість: «Оборонця покритих, ненависника гнобителів, забіяка, адоратора Дульчінеї, розміряного поета шляхетного чину, заблуканого в спрозайчнім світі, – хто не знає Дон Кіхота?», це «несмертельний тип», який репрезентує ідею «напруженої атмосфери боротьби», запал, стремління до оновлення у самому собі й у державі, «вказуючи путь заблуканим» [1, с. 260].

Такий образ функціонує в контексті історіософської теорії Д. Донцова про занепад націй та держав через розклад правлячої еліти, де вагомим значення набуває психологічна теорія двох типів людських характерів («хижаків» і «траводів», за О. Шпенглером), котрим відповідають протилежні естетичні ідеали. Схоже трактування спостерігаємо в есеї «Санчо-Панца в літературі і в життю» (1934), у якому сервантієвському образу й характеру героїчного лицаря Дон Кіхота протиставляється образ та характер його протилежності – безвольного плебея Санчо Панси. Панса як уособлення звичайної, пересічної людини загалом, вказує есеїст, може

бути навіть корисним, але на своєму місці в суспільній ієрархії. Проте все змінюється, коли цей тип людей, людей «вигоди, безжурности, привати й миски сочевиці», претендує на роль національної еліти: «...коли людина чи каста з ментальністю Санча має претензії державного організатора – тоді наступає катастрофа» [1, с. 145]. В есеї про Санчо Пансу мислитель витлумачує персонажа Сервантеса як щось протилежне до лицарського Дон Кіхота, що є втіленням ірраціоналістичних первнів віри і волі. Тому «ліберальні і соціалістичні Панси» проголосили, що «Дон Кіхот це пережиток хижої і некультурної давнини», що «не його дурна віра, а розум (розум Панси!) повинен правити світом, а гаслом того світу – є не боротьба з вітряками, а тепла перина», що «віра і воля – повинні зникнути з цього світу» [1, с. 150].

Художній образ-трансформа Дон Кіхота співіснує в контексті методологічної ідеї активізму, котра у публіциста суголосна із Г. Кайзерлінгом та базується на філософії життя як волі до чину, на філософії життя як боротьби: «Бо поступ родиться лише з прагнення життя, з волі чину, посідання, з огнистої жадоби скорити собі світ» [1, с. 277]. Ця філософія споріднена з геґелівською філософією неспокою, котра часто проявляє себе як власне героїзм, як абстрактна «втіха» повставати проти будь-якої чужої волі: «Герой або накидає свою волю оточенню, перемагає, або не приймає сього оточення, не дає йому зігнути свою безсмертну волю, не хилиться перед ним і гине, але не визнає чужої волі над собою. Він із самолюбних мотивів шукає смерті, волюючи її, ніж упокорення перед зненавидженим оточенням. Часто-густо він вигадує собі різні мотиви своїх героїчних учинків, але сі мотиви не є їхнім джерелом». Тут філософ підтримує думку Ф. Ніцше про те, що воля може стати дійсністю «тільки через неґацію, через боротьбу» [2, с. 122, 127]. Не випадково одну з найхарактерніших рис героїчного характеру Дон Кіхота мислитель трансформує як «містику чину», як певну «самоціль» [1, с. 130].

По-друге, образ-трансформа, застосований Д. Донцовим на прикладі роману «Дон Кіхот», має рецептивний комунікативний ефект, бо публіцист, маючи комунікативний намір, спрямовує не вдаватися до зображення ідеї тиші або спокою, суму чи сум'яття; не культивувати у своїх творах «малий та слабкий» тип на кшталт головного героя твору «Дон-Кіхот із Еттенгайму» Я. Галана: «український автор вибрав собі на героя не того, хто сам, по волі, йде на змаг, лише того, кого тягнуть проти волі на Голгофу. Герой Сервантеса не знав, що то є сумнів. Герой Галана не знає, що то є певність: – серед безнастанної рефлексії його пригноблює його завдання. В еспанця – лицарська погорда до утилітаризму, погоня за оманами, бажання протиставитися цілому світові, може трохи смішний ідеалізм, але це та смішність, про яку говориться, що лише один крок відділяє її від величного... В українця інакше: життєві страхиття йому не правила гри (як для його прототипу), лише – кінець світу» [1, с. 261–262]. Упродовж статті він формує реакцію адресата повідомлення, майбутнього письменника (читача студії), в умовах комунікативної ситуації – занепаду й декадансу в українській літературі вказує митцеві, яку саме інформаційну продукцію необхідно представити читачеві.

По-третє, художній образ-трансформа Дон Кіхота у творчості Я. Галана та інших українських авторів (яких Д. Донцов не називає, але повсякчас наголошує на тому, що їх достатньо багато) зазнає суттєво інших модифікацій, тому що Дон Кіхот не виступає носієм тих ідей, які репрезентував М. де Сервантес, а перетворюється у свого подоби – двійника – Санчо Панса. Висновок публіциста достатньо сатиричний: «Такі, як цей Енг'єнський князь, й інші Дон Кіхоти української "драми". Сумують вони, що в життю треба бути "вовком"; летять думкою до "оливкових гаїв", питаються – "чого це в світі стільки крові ллється?", та філософують на тему: "Та навіщо ж ми родимося? Хіба, щоб померти?". Так мало вабить їх поезія життєвих змагань» [1, с. 260].

Подібна комунікативна ситуація суголосна з моделлю Р. Якобсона, котра має шість складників: адресант, адресат, контакт, повідомлення, контекст, код [12, с. 319]. Доречною нам видається також запропонована П. Іванишином схема художньо-літературної комунікації: «письменник (автор) – авторський художній твір – художній текст – читач (реципієнт) – читацький художній твір» [4, с. 271], яку в проєкції до тексту літературно-критичного можна модифікувати так: образ автора (публіцист) – авторський літературно-критичний текст (в основі – авторські наміри, сентенції, задум) – читач (реципієнт) – читацький літературно-критичний твір. Ця комунікативна модель і в інших статтях книги «Дві літератури нашої доби».

Образ-трансформа Прометея фокусує в собі ідею прометеїзму – «зухвалого вчинку, свавільної вдачі», жаги понад усе здійснити власну мрію, надмірної гордості, що «не дозволяє жалітись навіть прикутому до скелі» [1, с. 267]. З античності цей образ виступає символом самопожертви, як і «поняття «прометеїзм», «прометеїв вогонь», уособленням самовідданості, шляхетних почуттів і вчинків людини, незгасного прагнення досягти високої мети» [10].

Комунікативна стратегія [9] публіциста щодо цієї трансформи забезпечує діалог з традиціями як світової, так і української літератури. В історії світового і українського письменства така інтерпретація призвела до множинності трактувань і самого міфу, і головного образу. На цей факт вказує Д. Донцов, згадуючи творчість Есхіла, Й.-В. Гете, П. Тичини, О. Олеса, К. Поліщука, Т. Шевченка, Лесі Українки. Автор книги «Дві літератури нашої доби» подає короткий коментар з античного міфу: «В старогрецькій міті, або в Есхілі, Прометей передусім ворохобник, бунтар, що піднявся на свого пана. Прометей належав до Титанів. А Титани – це були дикі неокресані сили, невизнаючі над собою ніякого права, що йшли за голосом власних забаганок (утроба, яку прилітав роздзьобувати Прометееві орел – була в греків символом **пристрасти** (підкреслення –

Д. Донцова)). До зухвалого вчинку жене його свавільна вдача, а гордість не дозволяє скаржитися навіть прикутому до скелі» [1, с. 267].

Відбувається трансформація інформації про Прометея як текстової характеристики, тому в рецепції українських письменників цей образ модифікований по-іншому: «Поминаючи Прометея Шевченка ("Кавказ"), який "сміється" над Зевсом, чи Лесі Українки ("Іфігенія в Тавриді"), в якій Прометей вогонь "висушує сльози" дівчина, яка йде його слідами, – майже всі наші Прометей *карикатура* (курсив наш. – В. К.) на цю велику постать [...]» [1, с. 269]. Леся Українка не написала жодного однойменного твору про Прометея, не згадується навіть його ім'я, але провідні ідеї міфу про титана наявні в поемах «У катакомбах», «Кассандра», «Іфігенія в Тавриді». На противагу творам світової літератури, наприклад, «Прометею» Дж. Байрона, що «знає лише "німе терпіння" (на інше не дозволяє йому гордість) і погрозу: найбільше боїться він, щоб не почуло небо його стогону, бо це знак слабости», українські «Прометей», на кшталт героїв творів Воробкевича, Поліщука, Тичини, Олесья, лише «ревуть, стогнуть, квилять і заводять немов десяток лірників на відпусті» [...]» [1, с. 269].

Як бачимо, античний міф про Титана в націософській рецепції Д. Донцова трансформується на численні потужні «західноєвропейські» та (за вищевказаними винятками) невдалі «українські» копії. Відповідно зазнає модифікації й головний образ. Указуючи на численні парадигми, в які може входити текст художнього твору, І. Колегаєва зазначає, що «текст як завершене, цілком оформлене вербальне повідомлення "може обрости" власною індивідуальною парадигмою, яка є результатом компресорних, зменшувальних або, навпаки, експансійних, розширювальних трансформацій» [5, с. 77]. Л. Синявська розширює цю думку: «До трансформів художнього твору належать не тільки його адаптовані версії для дітей або малопідготовлених іншомовних читачів, дайджест-версії твору або, навпаки, версії, де є передмова, післямова або неавторські коментарі для культурологічно необізнаного читача» [8, с. 217]. Цілком погоджуючись з міркуваннями одеських учених, можемо констатувати: у літературно-критичному доробку Д. Донцова відбувається адаптація образу Прометея для інших семіотичних систем.

Так, літературно-критична стаття Д. Донцова «Спростачений Прометей», опублікована в «Літературно-науковому віснику» у 1929 р., за жанром близька до кінорецензії на випущену в цей час німу кінострічку «Тарас Шевченко». Характеристика образу-трансформи Прометея герменевтично вичерпно інтегрується в розуміння України в значенні батьківщини як фундаментального екзистенціалу, що декодується у вироблену раніше й апробовану Д. Донцовим систему буттєво-історичного мислення, реалізованого в модусі відновлення «закутого», «спростаченого» Прометея в єдиновірний варіант – «визвольного», і загалом, як наслідок, у трактуванні кінострічки «Тарас Шевченко» як виразно означеного цілісного національно герменевтичного імперативу, скерованого на історіософський огляд України як цілісного національно-го сущого, особливо загостреного в кризові періоди національного підневільного існування.

В основі статті «Спростачений Прометей» – іншокодова інформація, котра реалізується в тріаді: література – кінофільм – критичний огляд, що постають як цілісна структура, суцільний художній організм. Таким чином, образ-трансформа Прометея в доробку Д. Донцова більш широко адаптований і дає можливість констатувати єдину комунікативну парадигму, яка інтенціює еталон/першоджерело – світовий античний образ (завдяки сценаристу/режисеру/акторам/літературному чи кінокритику/глядачеві) у проблеми націєтворчого характеру.

Модифікуючи образ Прометея до проблем сучасності та сучасників, публіцист спонукає адресата – майбутнього письменника до створення героїчних, зухвалих персонажів на взірць античного тираноборця. І обов'язково ім'я в такому разі буде Прометей: «Має щось з того *Прометея Макбет, Валєнштайн, Брут, Марія Стюарт*. Кожного з них, як «морського вовка» *Джека Лондона* – «опанувала така невгамонна лють (на долю, на перешкоди), що не залишала часу на сум». Іншими словами, така жага здійснити свою мрію, що геть щезла перед ними взгляди на свій біль і своїх ближніх. Щоб лиш видерти вогонь з рук заздрих олімпійців» [1, с. 267] (курсив наш – В. К.).

IV. Висновки

Отже, утвердження національної ідентичності на основі національної ідеї в умовах колонізаторського тиску в літературно-критичних розвідках «Санчо-Панца в літературі і в життю» набуває інтерпретаційного вираження в художньому образі-трансформі Дон Кіхота. Цей образ – вербальне повідомлення, що накопичує в собі кардинально різні комунікативні смисли: «жагу чину, пошуку безпеки, напруженої атмосфери змагання» [1, с. 260] – чи, навпаки, спокій, тишу, споглядання, може модифікуватися кардинально по-різному. Він різно/іншокодовий (може навіть трансформуватися в Санчо Пансу) і відбиває націософські устремління Д. Донцова. Інформаційний код, закладений у сенс вічного образу італійського ідальго, зазнає верифікації, тобто *підтверджується* (Сервантес), *підлягає сумніву* (Я. Галан), *збагачується* (майбутніми образами Дон Кіхотів), *перетворюється* (Санчо Панса) за допомогою імплікованої інформації.

За тією самою комунікативною моделлю, але більш широко модифіковано античний образ Прометея. Змістовно-фактуальна інформація змінює свій знаковий характер та вербальний код: він *визначається* (античний міф, Есхіл), *спотворюється* (П. Тичина, О. Олесь, К. Поліщук), *збагачується* (Тарас Шевченко), *перероджується в інше* (Джек Лондон). Актуалізація образу-трансформи значно розширюється в мікро- і макроплощинах, коли цей образ імплікується як у межах однієї літера-

турно-кричної розвідки (Дон Кіхот), так і в творчому доробку публіциста загалом, знаходячи втілення в інших семантично споріднених жанрах (художня стрічка, кінорецензія) (Прометей).

На наш погляд, будь-який образ-трансформа впливає на комунікативну стратегію тексту, на його поетику, оскільки саме він (разом із з іншими складовими) визначає специфіку того чи іншого твору української та світової літератури.

У літературній герменевтиці Д. Донцова націєтворчі ідеї актуалізуються й функціонують як домінуючі. З огляду на це, можна констатувати, що він перебував біля джерел світоглядної есеїстики як ідейно заданої концептуальної творчості, що оперує певними концептами, ідейно-смысловими поняттями, ідеологемами, а в мистецтві інтерпретувати тексти – образами-трансформами, методологемами, мав на меті інтегрувати їх у свідомість пересічного українця, застерігти у карколомні часи націю, бо ж і Дон Кіхот може виявитися «санаторійним», і Прометей – «сльозоточивим» [1, с. 275]...

Список використаної літератури

1. Донцов Д. Дві літератури нашої доби. Торонто : Гомін України, 1958. 296 с.
2. Донцов Д. Націоналізм. *Вибрані твори*: у 10 т. Дрогобич : ВФ Відродження, 2014. Т. 7 С. 19–179.
3. Здоровега В. Природа і специфіка образу в журналістиці. URL: http://old.journ.lnu.edu.ua/publications/visnyk26/Statti_Zdorovega.htm (дата звернення: 21.06.2020).
4. Іванишин П. Національно-екзистенціальна інтерпретація (основні теоретичні та прагматичні аспекти) : монографія. Дрогобич : Відродження, 2005. 308 с.
5. Колегаєва І. М. Текстовая парадигма микро, -макро, -мега, -гипер- и просто текст. *Записки з романо-германської філології*. 2008. № 20. С. 70–79.
6. Пархоменко Я. А. Публіцистична складова медійного образу. *Вісник електронних і друкованих ЗМІ*. 2015. № 1 (23). С. 31–49.
7. Рудик М. Творча майстерня професора Володимира Здоровеги: жанрово та стильові особливості. *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика*. 2016. Вип. 41. С. 232–239.
8. Синявська Л. І. Українська драматургія кінця XIX – початку XX століття: комунікативні стратегії. Одеса : КП ОМД, 2019. 304 с.
9. Сінченко О. Комунікативні стратегії в теорії літератури: автор, текст, читач : навч. посіб. Київ : Логос, 2015. 170 с.
10. Словник античної міфології. Київ : Наукова думка, 1985. 236 с.
11. Хороб С. Публіцистика: жанр літератури чи журналістики? *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. 2019. № 2 (54). С. 364–370.
12. Якобсон Р. О. Избранные работы. Москва : Прогресс, 1985. 456 с.

References

1. Dontsov, D. (1958). Dvi literatury nashoi doby [Two literatures of our era]. Toronto: Homin Ukrainy [in Ukrainian].
2. Doncov, D. (2014). Natsionalizm [Nationalism]. *Vybrani tvory: u 10 t. Drohobych: Vidrozhennia* [in Ukrainian].
3. Zdorovegha, V. (2020). Pryroda i spetsyfika obrazu v zhurnalistytsi [The nature and specificity of the image in journalism]. Retrieved from http://old.journ.lnu.edu.ua/publications/visnyk26/Statti_Zdorovega.htm [in Ukrainian].
4. Ivanyshyn, P. (2005). Nacionaljno-ekzystalna interpretacija (osnovni teoretichni ta pragmatychni aspekty) [National-existential interpretation (basic theoretical and pragmatic aspects)]. Droghobych: Vidrozhennja [in Ukrainian].
5. Koleghaeva, I. M. (2008). Tekstovaja paradigma mikro, -makro, -mega, -giper- i prosto tekst [Text paradigm micro, -macro, -mega, -hyper- and simple text]. *Zapysky z romano-ghermanskoji filologhiji*, 20, 70–79 [in Russian].
6. Parkhomenko, J. A. (2015). Publitsystychna skladova mediinoho obrazu [Journalistic component of the media image]. *Visnyk elektronnykh i drukovanykh ZMI*, 1 (23), 31–49 [in Ukrainian].
7. Rudyk, M. (2016). Tvorchy maisternia profesora Volodymyra Zdorovehy: zhanrovo ta stylovi osoblyvosti [Creative workshop of Professor Volodymyr Zdoroveha: genre and style features]. *Visnyk Ljvivskogho universytetu*, 41, 232–239 [in Ukrainian].
8. Syniavska, L. I. (2019). *Ukrainska dramaturhii kintsia XIX – pochatku XX stolittia: komunikatyvni stratehii* [Ukrainian dramaturgy of the late nineteenth – early twentieth centuries: communicative strategies]. Odesa: KP OMD [in Ukrainian].
9. Sinchenko, O. (2015). Komunikatyvni stratehii v teorii literatury: avtor, tekst, chytach: navchalnyi posibnyk [Communicative strategies in literature theory: author, text, reader: a textbook]. Kyiv: Lohos [in Ukrainian].
10. Kozovyyk, I. Ja., & Ponomariv, O. D. (ed.). (1985). Dictionary of ancient mythology [Slovnyk antychnoi mifolohii]. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
11. Khorob, S. (2019). Publitsystyka: zhanr literatury chy zhurnalistyky? [Journalism: a genre of literature or journalism?]. *Prykarpatskyj visnyk NTSh. Slovo*, 2 (54), 364–370 [in Ukrainian].
12. Jakobson, R. O. (1985). Izbrannye raboty [Selected works]. Moskva: Proghress [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 28.07.2020.

Received 28.07.2020.

Kolkutina V. Image and its Transformation in the Structure of Publicist Discourse

The purpose of our investigation is to identify the image-transformer in the literary-critical heritage of D. Dontsov.

Research methodology. While solving this goal, the main method was national philosophical hermeneutics. In the course of using this method, the main segments were identified, which make it possible to single out the image-transformation, content-communicative elements, communicative models.

Results. It is proved that the assertion of national identity on the basis of the national idea in the conditions of colonial pressure finds its interpretive expression in the artistic image-transformation of Don Quixote. This image is a verbal message that accumulates radically different communicative meanings – struggles, competitions or, conversely, peace, silence and can be modified in radically different ways. It is special (it can even be transformed into Sancho Panza) and reflects Dontsov's national-philosophical aspirations. The informational code, laid down in the sense of the eternal image of the Italian hidalgo, is verified, i. e. confirmed (Cervantes), subject to doubt (J. Galan), enriched (with future images of Don Quixote), transformed (Sancho Panza) with the help of implied information.

According to the same communicative model, more widely was modified the ancient image of Prometheus. Content-factual information changes its symbolic character and verbal code: it is defined (ancient myth, Aeschylus), distorted (P. Tychna, O. Oles, K. Polishchuk), enriched (Taras Shevchenko), reborn in something else (Jack London). The actualization of the image-transformation significantly expands in the micro and macro planes, when this image is implied both within one literary-critical intelligence (Don Quixote) and in the creative work of the publicist as a whole, finding embodiment in other semantically related genres (feature film, film review) (Prometheus).

Novelty. For the first time in modern journalism, this image was singled out and studied on the basis of essays of a publicist, which are included in the book «Two Literatures of Our Time».

Practical significance. The results obtained can be used to write theoretical and journalistic works on social communications, in which the concept of a publicistic image-transformation is more widely understood as an inshocode communication model and the mechanisms of such modifications are revealed.

Key words: image-transformation, discourse, modification, decoding, communication.

Колкутина В. В. Образ-трансформа в структуре публицистического мышления

Цель статьи – изучить образ-трансформер в литературно-критическом наследии Д. Донцова.

Методология исследования. Главным методом анализа стала нациософская герменевтика – она помогла выявить основные сегменты, которые дают возможность выделить образ-трансформу, а также содержательно-коммуникативные элементы и модели.

Результаты. Доказано, что утверждение национальной идентичности на основе национальной идеи в условиях колонизаторского гнета находит свое интерпретационное выражение в художественном образе-трансформе Дон Кихота. Этот образ – вербальное сообщение, которое концентрирует в себе кардинально разные коммуникативные смыслы: борьбы, соревнования или, наоборот, покоя, тишины – и может модифицироваться разительно по-другому. Он много/разнокодирован (может даже трансформироваться в Санчо Панса) и отражает нациософские устремления Д. Донцова. Информационный код, заложенный в смысл вечного образа итальянского идадьго, модифицируется, то есть подтверждается (Сервантес), не подлежит сомнению (Я. Галан), обогащается новыми смыслами (будущими образами Дон Кихота), превращается (Санчо Панса) с помощью имплицитной информации.

Эта же коммуникативная модель (хоть более широко модифицирована) функционирует в образе Прометея. Содержательно-фактуальная информация меняет свой знаковый характер и вербальный код: он определяется (античный миф, Эсхил), искажается (П. Тычина, А. Олесь, К. Полищук), обогащается новыми смыслами (Тарас Шевченко),

Актуализация образа-трансформы значительно расширяется в микро- и макроплоскостях, в результате чего этот образ имплицитно как в пределах одной литературно-критической статьи (Дон Кихот), так и в творчестве публициста обцем, находя воплощение в других семантически родственных жанрах (художественный фильм, кинокритика) (Прометей).

Новизна. Впервые в современном журналистике выделен и исследован образ-трансформер в литературно-критическом наследии Д. Донцова на материале издания «Две литературы нашего времени».

Практическое значение. Полученные результаты могут быть использованы для написания теоретико-публицистических трудов по социальным коммуникациям, в которых более широко осмысливается понятие публицистического образа-трансформы как иншocode коммуникативной модели и раскрываются механизмы таких модификаций.

Ключевые слова: образ-трансформа, дискурс, модификация, декодирование, коммуникация.